

ÖZET : Asker kişilerin "askeri suç" kapsamına giren suçlarına ilişkin davanın, askerlikle ilişkileri **kesilse** bile 353 sayılı Kanunun 17. maddesi uyarınca askeri yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

TCK 227. md.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Halit Cengiz, Adem Çiftçi

O L A Y : 1- Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 26/11/1984 gün, 1458-740 sayılı iddianamesi ile:

1981 ilâ 1984 yılları arasında, 3 Ordu Sıkıyönetim Komutanlığında yardımcı askeri savcı olarak görev yapan Hâkim Binbaşı sanık Halit Cengizin, soruşturmalar ve duruşmalar nedeniyle zaman zaman Ordu, Fatsa, Samsun ve Amasyaya gittiği; rüşvet alma, irtikap, dolandırıcılık, görevine dahil olmayan bir hususun ifâsına kadir olmadığı halde olduğundan bahisle menfaat temin etme, memuriyet görevini suistimâl, memuriyet nüfuzunu suistimâl, üste hakaret, ticaret yapma gibi 32 suç işlediği; bu arada Amasya sağ davasında görevli olmadığı halde Bekir Aydın'ın tahliyesi vadiyle, babası Mustafa Aydından ve avukatı Ahmet Çekinden menfaat temin ettiği ileri sürülerek bu suçundan ötürü ayrıca Türk Ceza Kanununun 227. maddesine göre tecziyesi için hakkında kamu davası açılmıştır.

2- Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 8/8/1984 gün, 185-143 sayılı iddianamesi ile:

Sanık Adem Çiftçi ve arkadaşlarının 1981 ilâ 1984 tarihleri arasında 3.Ordu Sıkıyönetim Askeri Mahkeme ve Savcılığında zabıt kâtibi olarak çalıştıkları sırada memurluk sıfatlarını kötüye kullanarak yetkisiz oldukları işlerde maddi çıkar sağladıkları, irtikap, rüşvet, görevi kötüye kullanma, dolandırıcılık, suçlarını işledikleri bu arada binbaşı hâkim Halit Cengiz'in Mustafa Aydından aldığı rüşvete Adem Çiftçi'nin aracılık ettiği belirtilerek özellikle bu suçundan dolayı Türk Ceza Kanununun 226 ve 227/2. maddeleri uyarınca tecziyesi için hakkında kamu davası açılmıştır.

Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 12/3/1986 gününde, 22-99 sayılı ile; rüşvet ^{almak,} vermek ve rüşvete aracılık etmek suçlarından 31 sanık hakkında ayrı ayrı açılan ve birleştirilen kamu davaları sonucunda kimisinin mahkûmiyetine, kimisinin beraatına ve ezcümle sanıklar Halit Cengiz ile Adem Çiftçi'nin, Mayıs/1983 tarihinde Amasya Silahlı sağ davasında tutuklu olarak yargılanan Bekir Aydın'ın yakınlarını, soruşturma dosyası konusunda kendilerini yetkili ve görevli olduğuna inandırıp yanıltmak suretiyle onlardan 200.000

.../...

X lira aldıkları sabit görülerek Türk Ceza Kanununun 209/2,3 ve 59/2. maddeleri ile mahkûmiyetlerine ve 227/2. madde uyarınca memuriyetten ömür boyu yasaklanmalarına ve sanık Halit Cengizin ayrıca Askeri Ceza Kanununun 30/A-1.2 maddesi uyarınca ordudan tardına karar vermiştir.

Bu kararın sanıklar ve askeri savcı tarafından temyiz edilmesi üzerine, Askeri Yargıtay 2.Dairesi 15/4/1987 gününde, 93/199 sayı ile; her iki sanık hakkındaki mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir.)

Bu onama kararına karşı Askeri Yargıtay Başsavcılığı tarafından vâki itiraz üzerine Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 17/9/1987 gününde, 119/128 sayı ile; özetle (sanıklardan hâkim binbaşı Halit Cengiz'in Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın 29/8/1985 tarih ve Per. 4184-11-85/Emk.Şb.Ks.(123) sayılı emri ile emekliye sevk edildiği ve sanık Adem Çiftçi'nin asıl görev yerine iade edilerek 3.Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığından ilişkisinin kesildiği anlaşıldığı, Askeri Yargıtay 2.Dairesi ile Askeri Yargıtay Başsavcılığı arasındaki ihtilafın, sanıkların işledikleri suçların askeri suç olup olmadığı ve askeri suçla bağlantılılığın bulunup bulunmadığından kaynaklandığı, 353 sayılı Kanunun 17. maddesi, "Askeri Mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakmak görevini değiştirmez. Ancak, işlenen askeri bir suç değilse veya askeri bir suçla bağlantılı bulunmuyorsa soruşturmaya başlanmış olsa dahi askeri mahkemenin görevi sona erer" hükmünü ihtiva ettiğinden görev yönünden bir karara varabilmek için öncelikle itiraza konu teşkil eden suçların askeri suç olup olmadıkları ile askeri bir suçla bağlantılı bulunup bulunmadıklarının tespiti gerektiği; bilindiği gibi "askeri suç" Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlar ile Askeri Ceza Kanununun Türk Ceza Kanununa atıf suretiyle cezalandırıldığı suçlardır, Askeri Ceza Kanununun 135. maddesi aynen "askeri şahıslardan herhangi biri Türk Ceza Kanununun 3. babının 3.faslında yazılı suçlardan birini işlerse o fasıldaki cezalarla cezalandırılır" hükmünü ihtiva etmektedir. İddianamede tatbiki istenen kanun maddelerindeki yazılı suçlardan Türk Ceza Kanununun 209 ve 503. maddede yazılı suçlar, askeri suç değildir. Tatbiki istenen Türk Ceza Kanununun 214., 215 ve 227. maddelerinde yazılı suçlar ise Türk Ceza Kanununun 3. babının 3.faslında yazılı suçlardan oldukları için askeri suç niteliğini taşırlar. Askeri Ceza Kanununun 144. maddesi ile Türk Ceza Kanununa atıf yapılarak vazifesini suistimal edenlerin bu kanun gereğince cezalandırılacağı belirtilmişse de, bu atıf Türk Ceza Kanununun 3. babının 4. faslında yazılı suçlara yönelik olduğundan 4.faslında belirtilen suçların haricinde kalan, sair vazifei suistimal suçları "askeri suç" niteliğinde görülmemiştir. Sanıklar hakkında itiraz konusu suçlar dışında, aynı davada Askeri Ceza Kanununun 85 ve 115. maddeleri gereğince de karar verildiği ve bu nedenle askeri suç ile bağlantılılığın mevcut olduğuna dair kabulde de isabet bulunmamıştır. Zira bir suçun diğer bir suç ile bağlantılı olması hali, ancak tek bir eylemde muhtelif kanun hükümlerinin ihlali hallerinde mevzuu bahistir. Olayların

hiçbirinde tek bir fiil ile muhtelif kanun hükümlerinin ihlali söz konusu değildir. Bu bakımdan sanıklar hakkında Türk Ceza Kanununun 227 ve Askeri Ceza Kanununun 85 ve 115. maddeleri gereğince dava açılmış olması, davalar arasında bir bağıllığın mevcudiyetine esas alınamaz. Hernekadar 353 sayılı Kanunun 18. maddesi "bir kimse bir kaç suçtan sanık olur veya bir suçta herne sıfatla olursa olsun bir kaç sanık bulunursa bağıllık var sayılır" hükmü mevcutsa da, bu hüküm, bir askeri şahsın birkaç askeri suçtan sanık olması veya bir askeri suçta birkaç askeri şahsın sanık olarak bulunması hallerinde, bağıllığın mevcut olacağına dairdir. Zira aksi takdirde bir sanığın askeri olmayan bir suçtan yargılanması devam ederken asker kişi olması sıfatını kaybetmesi halinde askeri mahkemenin görevinin sona ereceğini, birden ziyade askeri şahsın asker kişi olma sıfatını kaybetmeleri halinde ise, askeri mahkemenin görevinin devam edeceğini kabul etmek gibi bir tenakuza düşülecektir. Açıklanan bu sebeplerden dolayı, sanıkların iddianamede gösterilen eylemlerinin teker teker incelenmesine ve neticede, askeri suç teşkil etmediği kanısına varılan eylemleri hakkında davaya bakmaya askeri mahkemenin görevli olmadığına ve ezcümle 5. olayda sanık Bekir Aydın'ın babası Mustafa Aydından ve avukatı Ahmet Çekinden 100.000^{er} lira alındığı iddiasına ilişkin olayda, sanık Halit Cengizin yemek sırasında Mustafa Aydına para isteğini ihsas ettir^{diği} ve Mustafa Aydın'ı dışarı çağıran sanık Adem Çiftçinin ise "buraya para için geldik. Mahkemeye bu binbaşı bakıyor. Para vermezseniz iyi olmaz" dediği ve belirtilen miktarda para aldıkları iddiasının subutu halinde, eylemin ~~irtikap suçu~~ olmasada, adli yargının görevine giren ve Türk Ceza Kanununda yazılı sair bir suç teşkil edeceği kanaatine varıldığından başsavcılığın göreve yönelik itirazının kabulüne ve daire kararının kaldırılmasına ve hükmün görev yönünden bozulmasına) karar vermiştir.

Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi, dosyayı 1988/174 esas sayısına kaydettikten sonra 20/9/1988 gününde, sanıklar Adem Çiftçi ve Halit Cengize ait ve tutuklu Bekir Aydın'ın babası ile avukatından para alınması olayına ilişkin evrakın tefrikine ve bu olaya ilişkin dosyanın yeni bir esasa kaydına karar verdikten sonra 8/11/1988 gününde, 767-526 saya ile; Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun bozma ilâmına uyarak sanıklar hakkında atılı suçtan ötürü görevsizliğe ve dosyanın görevli ve yetkili Amasya Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

Amasya Ağır Ceza Mahkemesi, 13/6/1989 gününde, 57-87 sayı ile; Sanık Halit Cengizin Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığında yardımcı askeri savcı olarak binbaşı rütbesi ile görev yaptığı süre içinde genellikle sıkıntıda olduğunu ileri sürerek çoğu zaman sanık yakınlarından para istediğini, dava ayırımı gözetmeksizin dosya kendisindeymiş gibi yetkili olduğu izlenimini uyandırarak çeşitli bahane ve sebeplerle menfaat sağladığını ve bu suretle 32 ayrı suç ile ilgili olarak hakkında kamu davası açıldığını, hernekadar gerek sanık Halit Cengiz gerekse Adem Çiftçi askerlik görevlerinden ayrılmışlarsa da sanık Halit Cengizin bu dava konusundan ayrı olarak askeri suç sayılan suçlarından G/T.

ötürü de mahkum edildiğini ve böylece 353 sayılı Kanununun 18. maddesindeki bağıllılığın mevcut bulunduğunu belirterek görevsizlik kararı vermiştir.

Böylece, her iki mahkemenin kesinleşen görevsizlik kararları arasında, 2247 sayılı Kanununun 14. maddesinde belirlenen olumsuz bir görev uyumsuzluğu doğmuş ve dosya Amasya C.Savcılığı'nın 16/8/1989 gün, 336 sayılı yazısı ile Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü Muammer Turan'ın Başkanlığı'nda, Mebrure Gözdemir, Adnan Hamzaoğulları, İhsan Özkaya, Yavuz T. Özgen, Nursafa Pandar ve Dr. Önder Ayhan'ın katılmaları ile yaptığı 16/10/1989 günlü toplantıda geçici raportör Hâkim İsmet Köker'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Savcı İsmet Gökalp ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Hâkim Binbaşı Oktay Yüksel'in Adli Yargı yerinin görevli olduğu yönündeki yazılı ve sözlü düşünceleri alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Yukarıda açıklandığı üzere olumsuz görev uyumsuzluğuna konu olan olay, Mayıs/1983 tarihinde Erzincan 3.Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığında yardımcı savcı olarak görevli bulunan hâkim binbaşı Halit Cengizin, zabıt kâatibi Adem Çiftçi ile birlikte, Amasya silahlı sağ davası sanıklarından olup tutuklu bulunan Bekir Aydın'ın babası Mustafa Aydın'ın ikamet ettiği Taşova İlçesine giderek birlikte yemek yedikleri ve Halit Cengizin para istediğini ih-sas etti ve Adem Çiftçi'nin de Mustafa Aydın'ı dışarı çağırıp "buraya para için geldik, mahkemeye bu binbaşı bakıyor, para vermezseniz iyi olmaz" dediği ve ertesi gün Mustafa Aydın'ın Adem Çiftçiye 100.000 lira verdiği ve sanıkların ayrıca Bekir Aydın'ın avukatı Ahmet Çekinden de 100.000 lira aldıkları ileri sürülmüştür.

Dosya içeriğine göre sanık Halit Cengizin tutuklu Bekir Aydın'ın davasıyla doğrudan görevli bulunmadığı ve dava sırasında her iki sanığın "asker kişi" sıfatlarının ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.

Bu davada görevli yargı yerinin belirlenmesi için, atılı suçun işlendiği tarihte asker kişi olup, sonradan askerlikle ilişkisi kesilen sanıklara atılı eylemin "askeri suç" kapsamına girip girmediğinin saptanması gerekir.

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun askeri mahkemelerin görevlerini belirten 9.maddesinde: "askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçlarıyla bunların asker kişilerin aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler" denilmiştir.

353 sayılı Kanununun 17. maddesine göre, askeri mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakmak görevini değiştirmez. Ancak işlenen askeri bir suç değilse veya askeri bir suçla bağlı bulunmuyorsa soruşturmaya başlanmış olsa dahi as-

keri mahkemenin görevi sona erer.

Bilindiği üzere "askeri suç" kısaca, Askeri Ceza Kanununda yazılı olan suçlar ile Askeri Ceza Kanununun Türk Ceza Kanununa atıf yaparak cezalandırıldığı suçlardır.

22/5/1930 tarihli 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 135. maddesi "askeri şahıslardan herhangi biri Türk Ceza Kanununun 3.babının 3.faslında yazılı suçlardan birini işlerse o fasıldaki cezalarla cezalandırılır" demek suretiyle Türk Ceza Kanununun 211 ilâ 227. maddelerinde tedvin edilen suçlara atıfta bulunduğu gibi aynı Kanunun 144.maddesi de (kendisine tevdi edilen askeri bir işin ifasında bu kanunda yazılı hallerden başka Türk Ceza Kanunu mucibince, Cazayi Mucip ihmâl ve tekâsül gösteren ve vazifesini suistimâl eden, o kanun mucibince cezalandırılır) demek suretiyle Türk Ceza Kanununun 3.babının (memuriyet ve mevkii nüfuzunu suistimal edenler ve memuriyet vazifelerini yapmayanlara ait cezalar) başlıklı ve Türk Ceza Kanununun 228. ilâ 240. maddelerini kapsayan 4.faslına atıf yapmış bulunmaktadır.

İncelenen dosya içeriğine göre, sanıklar hakkında; Türk Ceza Kanununun, Askeri Ceza Kanununun 135. maddesinin atıf yaptığı 226 ve 227 maddeleri uyarınca tecziyeleri istemiyle kamu davası açılmış bulunmasına ve oluş biçimine göre eylemin subutu halinde sanıklar hakkındaki suçun zikredilen maddeler veya Askeri Ceza Kanununun 144. maddesinin matufu olan Türk Ceza Kanununun, memuriyet ve mevkii nüfuzunu suistimal edenler, faslında yazılı maddelere mümas bir suçu teşkil edebileceğine göre ve olay tarihinde her ikiside asker kişi olan sanıkların askerlik hizmet ve görevi ile ilgili olarak işledikleri ileri sürülen suç bahse konu olduğundan, eylemin "askeri suç" kapsamına girdiği sonucuna varılmaktadır.

Bu nedenlerle 353 sayılı Kanunun 9. ve 17. maddeleri uyarınca davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi ve Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

G/T.

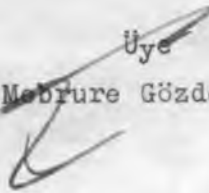
.../...

S O N U Ç : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine, bu nedenle Erzincan 3.Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin 8/11/1988 günlü, 767-526 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına 16/10/1989 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

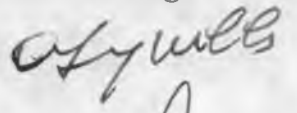
Başkan
Muammer TUNAN

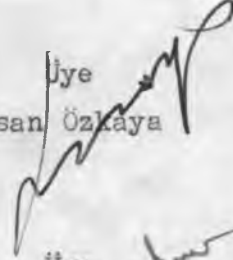
Üye
Meburure Gözdemir

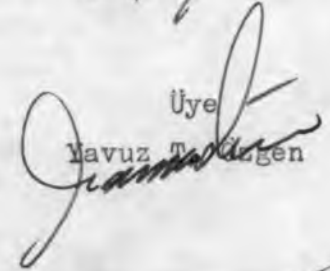
Üye
Adnan Hamzaoğulları

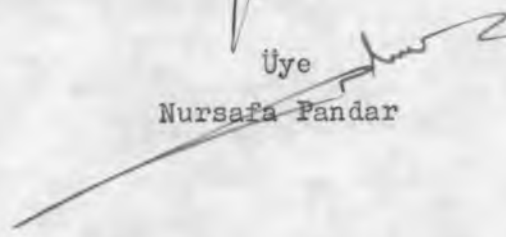
Üye
İhsan Özkaya

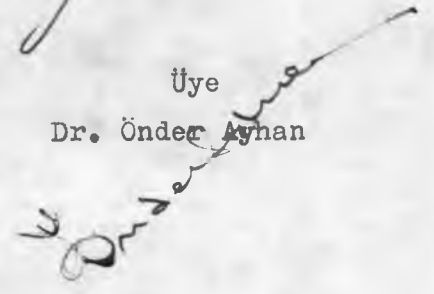
Üye
Yavuz Turgut

Üye
Nursafa Pandar

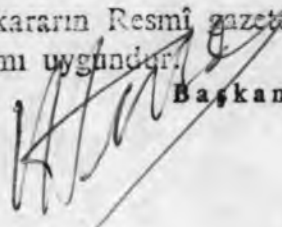

Üye
Dr. Önder Aynan

Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan

G/T.

